

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364” (477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

<i>Бугасівська Єлизавета Євгенівна, Зелінченко Анастасія Олегівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ.	140
<i>Голуб Анастасія Сергіївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА МАШИНОМІСЦЕ (ПАРКОМІСЦЕ) ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	144
<i>Гринько Андрій Русланович,</i> ПРАВО ПАЦІЄНТА НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО СТАН СВОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЇЇ ТАЄМНИЦЮ	147
<i>Гриценко Давид Сергійович</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЦИФОРВІ АКТИВИ В УКРАЇНІ	151
<i>Грушко Влада Олегівна</i> НЕДОТОРКАННІСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ІНТЕРНЕТІ.	155
<i>Даїдаміров Тімур Новруз огли,</i> УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМ МАЙНОМ ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ	159
<i>Джабраїлова Вікторія Володимирівна</i> ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ	162
<i>Дмитрук Дар'я Олександрівна,</i> СПАДКУВАННЯ У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.....	166
<i>Доможирська Наталя Олегівна,</i> РОЛЬ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ. ПРИНЦИП ГЕНДЕРНОЇРІВНОСТІ: ПОДОЛАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ	170
<i>Драганова Дарія Сергіївна,</i> СПАДКУВАННЯ АКАУНТІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.	173
<i>Жулавська Еліна Костянтинівна,</i> СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО	176
<i>Заборська Ксенія Андріївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	180
<i>Колесниченко Анна Андріївна,</i> СПАДКУВАННЯ МАЙНА ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ	183
<i>Комаровська Еріка Едуардівна,</i> УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	186
<i>Короткевич Іван Андрійович,</i> ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОГО МАЙНА	188

Бугаєвська Єлизавета Євгенівна, Зелінченко Анастасія Олегівна
студентки 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Глиняна К. М.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ

Україна стала першою країною у світі, що технічно реалізувала повний цикл реєстрації шлюбу онлайн. Відтепер громадяни можуть здійснити усі етапи від подання заяви до отримання свідоцтва про шлюб без фізичної присутності в установах, використовуючи лише цифровий портал Дія. Це стало ще одним кроком у напрямку діджиталізації в країні, надаючи громадянам ще більше можливостей для зручного і швидкого доступу до державних послуг. Це рішення, зокрема, має низку переваг: воно знижує навантаження на державні установи; мінімізує ризики корупційних дій та помилок, що можуть виникати під час обробки документів; забезпечує більшу прозорість процесів. Крім того, впровадження такої системи є важливим елементом розвитку електронного урядування, яке прагне досягти максимальної інтеграції цифрових рішень у повсякденне життя громадян, що сприяє загальному зміцненню інституційної спроможності та модернізації держави.

Однак, впровадження нових технологій також супроводжується низкою проблемних питань, які потребують детального аналізу. Дослідження цих аспектів є необхідним для удосконалення існуючої системи та забезпечення прав громадян у процесі укладання шлюбу в умовах цифровізації.

Згідно з ч. 1 ст. 21 Сімейного Кодексу України шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану [2].

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо проведення державної реєстрації шлюбу в електронній формі» від 29 березня 2024 р. (далі-постанова) електронна реєстрація шлюбу в Україні здійснюється відділом державної реєстрації актів цивільного стану (далі-РАЦС), визначеним Міністерством юстиції для проведення державної реєстрації шлюбу в електронній формі [4].

Вищезгадана постанова, зокрема, регламентує порядок проведення електронної реєстрації шлюбу через портал Дія. Проте в процесі реалізації передбачених постановою етапів, особи стикаються з низкою технічних та організаційних труднощів, що ускладнює важливий етап їхнього життя.

Одруження через електронний портал Дія можливе лише за умови наявності документів, що містять біометричні дані, а саме ID-картки або паспорта громадянина України для виїзду за кордон, оформлений засобами Єдиного державного демографічного реєстру. Очевидно, що паспорт громадянина України старого зразка не може бути інтегровано в систему. Як наслідок, це унеможливує реалізацію процедури одруження через зазначений сервіс. Таким чином, особи, які володіють лише паспортом громадянина України старого зразка, повинні звернутися безпосередньо до органів РАЦСу для державної реєстрації шлюбу. Це обмеження підкреслює важливість переходу до електронного формату у сфері цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, що потребує удосконалення державних послуг та підвищення якості електронних сервісів у соціальній сфері в Україні.

Не менш важливою умовою електронної реєстрації шлюбу в Україні є наявність громадянства України. Незважаючи на конституційні положення, що гарантують рівність прав громадян України та іноземців, останні не можуть здійснити електронну реєстрацію шлюбу через портал Дія. Це ж саме положення стосується осіб, які мають посвідку на проживання в Україні. Проте законодавство дозволяє таким категоріям осіб отримати послугу в органах РАЦСу.

Цифровізація державної реєстрації шлюбу в Україні досі не є повністю врегульованою законодавством, що може призводити до ситуацій, коли нормативні акти або практичні підходи суперечать один одному. Наприклад, досягнення шлюбного віку є юридичним фактом, який надає особі право на шлюб. У згаданій постанові зазначено, що одружитися можуть лише ті особи, які досягли вісімнадцятирічного віку. Проте, відповідно до Сімейного Кодексу України, особа, яка досягла 16 років, може отримати право на шлюб за рішенням суду, якщо це відповідає її інтересам [2]. Таким чином, особи, які не досягли вісімнадцяти років, не мають технічної можливості для електронної реєстрації шлюбу.

Проблема відсутності вільних дат для реєстрації шлюбу через онлайн-сервіси стала значущою перешкодою для багатьох користу-

вачів. Зокрема, наречені відзначають, що дати на найближчі місяці не відображаються, або ж система повідомляє про хворобу працівника РАЦСу, через що неможливо перейти до наступних кроків. Деякі користувачі повідомляють про неактивний календар, де дати найближчих місяців недоступні для вибору, позначені сірим кольором, незважаючи на подачу заяви в перший день роботи онлайн-сервісу. Іноді єдиними доступними датами виявляються ті, що розташовані значно віддаленіше в майбутньому. Коментарі користувачів на офіційних сторінках сервісу підтверджують поширеність цієї проблеми, але розробники наразі не надали пояснень щодо причин такої ситуації, обмежуючись рекомендацією продовжувати пошук доступних дат.

Церемонія електронної реєстрації шлюбу відбувається за допомогою відеоконференції. Проте у такому форматі не завжди можна зрозуміти, чи дійсно людина добровільно погоджується укласти шлюб. Існує ризик, що її могли змусити до цього. Це може призвести до створення шлюбу з примусу, що суперечить Конституції України та Сімейному кодексу України, які проголошують, що шлюб має ґрунтуватися на вільній згоді чоловіка та жінки [5, с. 39]. У національному законодавстві застосовується виключно термін «вільна згода», тоді як міжнародні акти, окрім цього, передбачають також необхідність повної згоди на укладення шлюбу.

Онлайн-шлюб може призвести до збільшення рівня кіберзлочинності. Отримати доступ до чужого електронного запису при нинішньому рівні хакерства цілком можливо, що відкриває шлях до використання електронного шлюбу для шахрайства в цифровому форматі. Наприклад, стати засобом для заволодіння чужим майном.

На сьогодні онлайн-шлюби в Україні не мають законодавчого закріплення. Згідно з положеннями Сімейного кодексу, для юридичної дійсності шлюб повинен реєструватися у спеціально визначеному місці, які виокремили в статті 4 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» [3]. Натомість реєстрація шлюбу в електронній формі регулюється підзаконним актом – постановою Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо проведення державної реєстрації шлюбу в електронній формі» від 29 березня 2024 р. У разі, якщо онлайн-шлюб не буде законодавчо закріплений, під час поділу майна або вирішення спадкових

питань можуть виникати судові спори щодо правомірності реєстрації цивільного акту.

Таким чином, проблема реєстрації шлюбу завжди була актуальною в українському суспільстві, адже право на шлюб є одним із основоположних прав людини, що забезпечує формування сімейних зв'язків і підтримує соціальну стабільність. Отже, для ефективного функціонування онлайн-реєстрації шлюбу слід продовжувати оптимізацію технічних процесів, покращувати підтримку користувачів та враховувати соціальні наслідки таких ініціатив. Такий підхід сприятиме не лише підвищенню ефективності нової системи, а й збереженню традиційних цінностей інституту шлюбу в умовах діджиталізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
2. Сімейний Кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст.135.
3. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 1 липня 2010 р. *Відомості Верховної ради України*. 2010. № 38. Ст. 509.
4. Про реалізацію експериментального проекту щодо проведення державної реєстрації шлюбу в електронній формі: постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2024 р. № 345.
5. Карпенко Р. В., Александрова К. О. Актуальні питання добровільного вступу у шлюб: правові аспекти утворення сімейних правовідносин. *Право і суспільство*. 2021. № 6. С. 37-41.